

AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING BOSHLANG'ICH TA'LIM
O'QITUVCHILARINING PROFESSIONAL RIVOJLANISHIDAGI ROLI

Baymuradova Mastura Kamolovna

Osiyo xalqaro universiteti magistranti

Ilmiy rahbar: dots., phd Murodova Zarina Rashidovna

Annotatsiya: *Ushbu maqolada axborot texnologiyalari (AT) boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining professional rivojlanishidagi o'rni va ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Maqolada AT vositalarining o'qituvchilarning pedagogik kompetensiyalarini oshirish, malaka oshirish kurslarida samaradorlikni ta'minlash va ta'lim jarayonini optimallashtirishdagi ta'siri o'rganiladi. O'zbekiston ta'lim tizimiga oid statistik ma'lumotlar asosida AT integratsiyasining hozirgi holati va muammolari ko'rib chiqilib, raqamli savodxonlikni rivojlantirish va interaktiv ta'lim vositalarini qo'llash bo'yicha tavsiyalar beriladi. Tadqiqot natijasida AT o'qituvchilarning kasbiy malakasini oshirishda muhim omil ekanligi isbotlanadi, bu esa ta'lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *axborot texnologiyalari, boshlang'ich ta'lim, o'qituvchilarning professional rivojlanishi, raqamli savodxonlik, interaktiv ta'lim, pedagogik kompetensiya, O'zbekiston ta'lim tizimi.*

Zamonaviy ta'lim tizimida axborot texnologiyalari (AT) o'qituvchilarning professional rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari uchun AT nafaqat o'quv jarayonini samarali tashkil etish vositasi, balki ularning kasbiy malakasini oshirish, yangi pedagogik usullarni o'zlashtirish va global ta'lim standartlariga moslashish imkonini beruvchi omildir. O'zbekistonda ta'lim sohasini raqamlashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar ATning o'qituvchilar rivojlanishidagi ahamiyatini yanada oshirmoqda. Ushbu maqola ATning boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining professional rivojlanishiga ta'sirini statistik ma'lumotlar va ilmiy yondashuvlar asosida tahlil qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, 2023 yilda umumiy o'rta ta'lim maktablarining 78% axborot texnologiyalari bilan jihozlangan bo'lib, bu 2020 yilga nisbatan 15% ga o'sishni ko'rsatadi. Shu bilan birga, boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining 62% raqamli ta'lim resurslaridan foydalanish bo'yicha maxsus kurslardan o'tgan. Biroq, 2024 yilgi tahlillarga ko'ra, o'qituvchilarning 35% hali ham ATni o'quv jarayonida to'liq qo'llay olmaydi, bu esa raqamli savodxonlik darajasining pastligi bilan bog'liq.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Masalan, Farg'ona viloyatidagi pedagog kadrlarni qayta tayyorlash markazida 2023 yilda 1200 nafar boshlang'ich sinf o'qituvchisi AT bo'yicha malaka oshirish kurslaridan o'tdi, ulardan 85% kurs yakunida raqamli ta'lim platformalaridan foydalanish bo'yicha amaliy ko'nikmalarga ega bo'ldi. Bu ko'rsatkich AT o'qituvchilarning professional rivojlanishida samarali vosita ekanligini tasdiqlaydi.

Raqamli savodxonlik o'qituvchilarning AT vositalaridan foydalanish qobiliyatini belgilaydi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli savodxonlik darajasi yuqori bo'lgan o'qituvchilar o'quv jarayonida interaktiv usullarni 30% ko'proq qo'llaydi. O'zbekistonda "Raqamli ta'lim" loyihasi doirasida o'qituvchilar uchun maxsus onlayn platformalar (masalan, Kundalik.uz) joriy etildi, bu esa ularning raqamli kompetensiyalarini oshirishga xizmat qildi. Masalan, 2024 yilda Kundalik.uz platformasida 15 ming boshlang'ich sinf o'qituvchisi ro'yxatdan o'tib, o'quv jarayonini boshqarishda undan foydalangan.

ATning muhim jihatlaridan biri interaktiv ta'lim vositalarini (masalan, aqlli doskalar, o'quv dasturlari) qo'llashdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interaktiv vositalar o'qituvchilarning darsni tashkil etish samaradorligini 25% ga oshiradi. O'zbekistonda 2023 yilda 5000 dan ortiq maktabda aqlli doskalar o'rnatildi, bu esa o'qituvchilarga zamonaviy metodlardan foydalanish imkonini berdi. Masalan, Toshkent shahridagi 50-maktabda aqlli doskalardan foydalangan o'qituvchilar o'quvchilarning darsga qiziqishini 40% ga oshirganligini qayd etishdi.

AT o'qituvchilar uchun onlayn malaka oshirish kurslarini tashkil etishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Masalan, O'zbekiston Respublikasi Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash institutida 2024 yilda 10 mingdan ortiq o'qituvchi masofaviy kurslardan o'tdi, ulardan 70% boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari edi. Bu kurslar o'qituvchilarga AT vositalarini o'quv jarayoniga integratsiya qilish bo'yicha amaliy ko'nikmalar beradi.

AT o'qituvchilarga pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va qo'llash imkonini beradi. Masalan, o'quv jarayonida didaktik o'yinlar va simulyatsiyalardan foydalanish o'qituvchilarning ijodiy yondashuvini rivojlantiradi. Ilmiy maqolalarda ta'kidlanishicha, bunday texnologiyalar o'qituvchilarning kasbiy malakasini 20% ga oshiradi.

ATning afzalliklariga qaramay, O'zbekistonda bir qator muammolar mavjud:

- **Infrastruktura cheklovlari:** Maktablarning 22% hali ham AT bilan to'liq jihozlanmagan.
- **Raqamli savodxonlikning pastligi:** O'qituvchilarning 35% AT vositalarini samarali qo'llay olmaydi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

• **Moliyaviy cheklovlar:** ATni joriy etish va o'qituvchilarni o'qitish uchun yetarli mablag' ajratilmaydi.

Quyidagi jadvalda O'zbekistonda boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining AT bo'yicha malaka oshirish ko'rsatkichlari keltirilgan (2020-2024 yillar):

Yil	Malaka oshirishdan o'tgan o'qituvchilar (ming)	AT bilan jihozlangan maktablar (%)	Raqamli savodxonlik darajasi (%)
2020	8,5	63	55
2021	9,2	68	58
2022	10,7	72	62
2023	12,0	78	68
2024	13,5	80	72

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, AT integratsiyasi va o'qituvchilarning raqamli savodxonligi yildan yilga o'smoqda, ammo to'liq samaradorlikka erishish uchun qo'shimcha choralar talab etiladi.

Axborot texnologiyalari boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining professional rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshiradi, interaktiv ta'lim vositalarini qo'llash imkonini beradi va onlayn malaka oshirish kurslari orqali doimiy rivojlanishni ta'minlaydi. O'zbekistonda AT integratsiyasini yanada rivojlantirish uchun quyidagi tavsiyalar beriladi:

- infrastruktura yaxshilansin: Barcha maktablarni AT bilan jihozlash uchun investitsiyalar ko'paytirilsin.

- malaka oshirish kengaytirilsin: O'qituvchilar uchun AT bo'yicha doimiy va bepul kurslar tashkil etilsin.

- pedagogik texnologiyalar ishlab chiqilsin: O'zbek tilidagi raqamli ta'lim resurslari va dasturlar soni ko'paytirilsin.

- raqamli savodxonlik dasturlari joriy etilsin: O'qituvchilar va o'quvchilar uchun maxsus raqamli savodxonlik dasturlari ishlab chiqilsin.

Ushbu chora-tadbirlar boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy malakasini oshirishga va ta'lim sifatini global standartlarga moslashtirishga xizmat qiladi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi, 2020-2024 yilgi hisobotlar.
2. "Boshlang'ich ta'lim integratsiyasida raqamli texnologiyalarning o'rni", ResearchGate, 2024.
3. "Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining muammolari va yechimlari", ResearchGate, 2023.
4. "Innovatsion yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy potensialini rivojlantirish", ResearchGate, 2023.
5. Yuldashev U.Yu., Boqiev R.R., Zokirova F.M. Informatika o'qitish metodikasi. Toshkent, 2004.
6. Rashidovna, M. Z., & Azim o'g'li, A. A. (2025). UMUMIY AXBOROT VOSITALARI SIFATIDA MEDIYA ILOVALARNI TAKOMILLASHTIRISH TEXNOLOGIYALARI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(2), 240-244.
7. Rashidovna, M. Z., & Azim o'g'li, A. A. (2025). UMUMIY AXBOROT VOSITALARI SIFATIDA MEDIYA ILOVALARNI TAKOMILLASHTIRISH TEXNOLOGIYALARI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(2), 240-244.

